

Elisaveta Valchinova-Chendova

(New Bulgarian University and Institute of Art Studies at the Bulgarian Academy of Sciences)

Review of the Academic Work

Bulgarian Musical Theatre. Opera, Ballet, Operetta, Musical 1890 – 2010. Reviews, Reception, Comments

Abstract: This is the 4th and final volume of the academic thematical series *Bulgarian Musical Theatre. Opera, Ballet, Operetta, Musical...* This volume marks the successful conclusion of the two-decade-long team project carried out by the research group on Musical Theatre with the Institute of Art Studies at the Bulgarian Academy of Sciences under the supervision of Prof. D. A. Rozaliya Biks. In loving memory of Prof. Biks the project team made tremendous efforts towards the work's overall editing and publications.

This large-scale historical research is based on a comprehensive body of Bulgarian and translated works published in Bulgaria within a 120-year period. The book is divided into the following chapters: I. Opera (by Prof. Rosaliya Biks and her doctoral student Dr. Emiliya Zhunich), II. Ballet (by Prof. D. A. Aneliya Yaneva), III. Operetta (by Prof. Dr. Romyana Karakostova), IV. Musical (by Assoc. Prof. Dr. Miglena Tsenova-Nusheva). A highlight of the series are the critical texts on the repertoire of the state musical theatres in Bulgaria and all the productions staged since their establishment until the end of 2010.

The study is supplied with an impressive bibliography of 17,531 items, including books, scholarly reports, papers and communications in periodicals and specialised editions, in old-print and local history publications, in manuscripts from archives and shorthand records. Each of the proposed classifications is scientifically substantiated and has a high value as a frame of reference that transcends the field of academic musical studies set out in the volume.

Елисавета Вълчинова-Чендова,

(НБУ и Институт за изследване на изкуствата – БАН)

Рецензия за академичния труд

„Български музикален театър. Опера, балет, оперета, мюзикъл 1890 – 2010. Рецензии, отзиви, коментари”

С излизането от печат на заключителния IV том от академичната тематична поредица „Български музикален театър. Опера, балет, оперета, мюзикъл...”¹ успешно приключи и разработваният в продължение на цели две десетилетия колективен планов

¹ Бикс, Розалия, Анелия Янева, Румяна Каракостова, Миглена Ценова-Нушева, Емилия Жунич. Български музикален театър 1890 – 2010. Опера, балет, оперета, мюзикъл. Том IV. Рецензии, отзиви, коментари. София: Гей-Либрис, 2015, 768 с. ISBN 978-954-300-149-1; ISBN 978-954-8594-54-7

проект на изследователска група „Музикален театър” към Института за изследване на изкуствата при БАН, с научен ръководител проф. д.изк. Розалия Бикс. В нейна памет екипът на тома – проф. д.изк. Анелия Янева, проф. д-р Румяна Каракостова, доц. д-р Миглена Ценова-Нушева и д-р Емилия Жунич, положи неимоверни усилия за цялостното му редактиране и издаване, осъществено с партньорското сътрудничество между издателство „Гей-Либрис” и Института за изследване на изкуствата при БАН, и с финансовата подкрепа на НФ „Култура” към Министерство на културата и Фонд „13 века България”.

Масштабното историческо проучване, опиращо се на щателно издирените български и преводни публикации у нас за *опера, балет, оперета и мюзикъл* в рамките на 120-годишен период, с водещ акцент върху критичните текстове за репертоара на държавните ни музикални театри и всички осъществени (от основаването им до края на 2010 година) постановки, е с енциклопедичен профил. Базирано е на приложения, респектиращ библиографски масив от 17 531 описани източници, в т.ч. *книги, научни доклади, статии и съобщения в периодичния и специализирания печат, старопечатни и краеведски издания, ръкописи от архивни фондове и стенограми*. Всяка от посочените систематизации е научно аргументирана и несъмнено се отличава с висока справочна стойност, надхвърляща очертаното в заглавието на тома поле на академично музиколошко знание.

Но като чисто изследователски принос ще открия самостоятелните раздели от основната част на труда: *I. Опера* (с авторски текстове на проф. Розалия Бикс и на докторантката й Емилия Жунич)², *II. Балет* (с автор проф. Анелия Янева), *III. Оперета* (с автор проф. Румяна Каракостова), *IV. Мюзикъл* (с автор доц. Миглена Ценова-Нушева). Освен въвеждащите проблемни статии за появата, историческото развитие и рецепцията на отделните жанрове на българска сцена, авторските раздели включват и концептуално осмислени селекции с общо 155 анализирани репертоарни заглавия (49 оперни, 45 балетни, 35 оперетни и 26 мюзикълни). При това всяко заглавие е представено с извадки от разнообразни по характер *критични публикации* за различни постановки и в различни музикални театри, с *авторски коментари* и *обобщаващи таблици* с хронологично изреждане на премиерните спектакли. Този експериментален подход очевидно цели не само да съпостави по-голям брой сходни или коренно противоположни мнения и оценки на оперативната критика за една и съща творба или премиерна постановка, но и да даде възможност за обзорно историческо оглеждане и съвременна критична рефлексия на авторите, които са доказани специалисти в своята област.

Същевременно, възприетият и за четирите раздела основен класификационен маркер – *етапни произведения и постановки*, е убедително обоснован както по отношение на значимостта на селектираните репертоарни заглавия в контекста на световните творчески достижения за конкретния жанр, стил и епоха, така и по отношение на техния принос за професионалното израстване на изпълнителските състави в държавните ни музикални театри. От същата гледна точка още по-прецизна се оказва и предварително въведената историко-естетическа класификация, разграничаваща разглежданите произведения и постановки в три основни подраздела – *класически, съвременен и български репертоар* (за първите три основни раздела), а според жанровата специфика на мюзикъла – в подразделите *американски, европейски* и

² Поради заболяването и преждевременната кончина на проф. Розалия Бикс, разделът е довършен от проф. Анелия Янева, която формално поема и ръководството на проекта.

български репертоар. Но авторите изрично подчертават, още във *Въведението* на тома, че приоритет на изследователското им внимание е именно определящата за българския музикален театър национална стилистика на *българския репертоар*, от който определени творби и постановки с основание могат да се идентифицират като класически образци.

Резюмирайки най-важните успехи на изданието, не мога да спестя и колегиалното си възхищение от изработената през годините екипна диалогичност между толкова ярко изразените в основните авторски текстове индивидуални възгледи и естетически принципи, които в общите части на труда безспорно намират своето оптимално конструктивно съгласуване. И в заключение, още веднъж бих искала да поздравя колегите от постоянното ядро на изследователския екип с успешното завършване на капиталния четири томен историографски проект „Български музикален театър. Опера, балет, оперета, мюзикъл...”, архивно-извороведческата, изследователската и образователната стойност на който – убедена съм!, ще продължава прогресивно да расте и през следващите десетилетия.